

E j t ő e r n y ő v e l a S í p u t c á b a

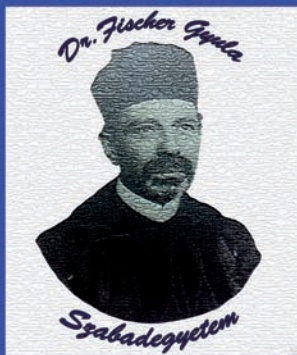
Nagyjából húsz érdeklődő előtt zárult a dr. Fischer Gyula Szabadegyetem 2012-es évadja december 18-án. Ezúttal Angyal László, aviátor látogatott el a Síp utcába és beszélt a megjeleneteknek.

Érdekesen indult az este, megtudtuk, hogy több mint, hatszáz harci repülőt tartanak számon Izraelben, majd hallhattunk Szenes Hannáról. De hamarosan kiderült, előadás helyett egy élménybeszámolón veszünk részt. Négy, rövidebb-hosszabb film pergett le a vetítón. A filmek közti szünetekben, kis ismertetővel saját könyveit ajánlotta megvételre Angyal László.



Sajnos magáról a repülésről, az ejtőernyőzésről kevesebb szó esett, pedig az a rész izgalmas volt. Mint amikor megtudtuk, hogy vendégünket Szenes Hanna hatására kezdte érdekelni az ejtőernyőzés. Talán éppen emiatt is, sokat tesz, hogy a sokáig méltatlanul elhallgatott mártír életét minél jobban megismerjék az emberek. Két éve főszervezője volt a budaörsi Szenes Hanna emlékugrásnak – erről szólt az egyik film. Tavaly időjárási és egyéb okok miatt Szlovéniában ugrottak a hősnő tiszteletére, míg idén a Honvédelmi Minisztérium anyagi okokra hivatkozva, valójában ki tudja miért, megfúrta az eseményt.

Éppen ezért a főszervező azt szeretné, ha jövőre Izraelben hajtánának végre közös ugrást – többek között – a magyar és izraeli ejtőernyősök. A második filmen az izraeli légierő, illetve ejtőernyősök történetéről láthattunk képeket. A II. világháborúban jórészt angol katonaként vettek részt a zsidók, majd a '67-es háború hőseit, illetve az entebbei túsmentőket mutatták be a fényképek. Végül eljutottunk napjainkba.



**Egészségügyi rehabilitáció
kívül-belül – nutrigenomika,
a XXI. század csodája**

Előadó: **Dr. Divéky Gábor**
gyógyszerész

Az előadás helyes és ideje:
1075. Bp. Síp utca 12.
(Díszterem)

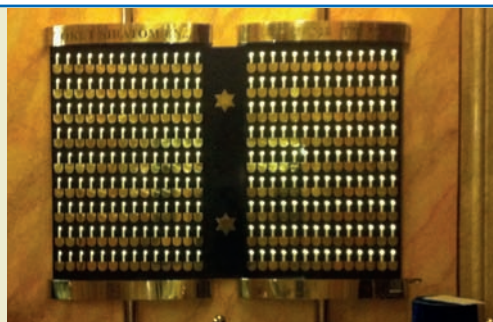
2013. január 15., kedd 17:30



Jahrzeit-napok a falnál

Immár több mint egy éve, tavaly május 20-án adtuk át a fekete gránitból készült Jahrzeit-falat a Dohány utcai Zsinagógában. Elkészült a fal, a kis névtáblákkal és gyertyákkal, melyek évente öt alkalommal felgyulladnak, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerőseinkre. Aki eddig elmulasztott jelentkezni, még nem késett el, és pótolhatja Fülöp Ildinél a templomkörzetben. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeit-napon a reggeli i.tentiszelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Januártól segítünk Önöknek, és közreadjuk, hogy elhunyt szereteteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Polgár Miklós	január 1.	Polgár György Gábor	január 16.	Dr. Sokolyi László	január 20.	Katarina Svarcova	január 29.
Moussong Sándor	január 1.	Grünwald Béláné	január 17.	Liszenberg Salamonné	január 22.	Suchman Andor	január 30.
Kövesi László	január 9.	Blau Sándorné	január 19.	Nádel László	január 22.		
Steier Ernő	január 11.	Márkus Lászlóné	január 19.	Blau Sándor	január 23.		
Fruchter Sándorné	január 12.	Schwartz József	január 19.	Silberer Mihály	január 25.		



PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Emlékezzünk a régiekről: Fogarasi György (4. oldal)

Vigyázzanak értékeikre! (7. oldal)

Chanukka a Dohányban (5. oldal)



Izrael Egyiptomban

Az eddigi legnagyobb egyiptomi szarkofágot azonosították kanadai régészek, akik a Királyok Völgyében egy, még az ókorban darabokra széttört kőkoporsót állítanak helyre. A vörös gránitból faragott szarkofág a XIX. dinasztia negyedik uralkodója, a legendás II. Ramszesz fia, Merneptah fáraó számára készült, aki 3200 éve, i.e. 1213 és 1203 között igazgatta a Nílus menti birodalom népét. A harcos király főbb tettei közé tartozik az Egyiptom békéjét fenyegető líbiai törzsszövetség és a tengeri népek elleni győztes hadjárat. E győzelmek emlékére állított sztléje arról nevezetes, hogy futólag megnevezi Izraelt, amelynek ez a legkorábbi említése, egyben az egyetlen olyan, ami ókori egyiptomi dokumentumon fordul elő. Halála után a fáraó múmiáját négy egymásba rakott szarkofágban helyezték végső nyugalomra.

A holt-tengeri tekercsek az interneten

Újabb ötezer töredék került internetre a holt-tengeri tekercsekből – jelentette be az Izraeli Régészeti Hivatal (IAA). Az i.e. III. és i.sz. I. század között íródott tekercsek a legrégebbi ismert bibliai tárgyú kéziratok, amelyeket 68-ban rejtettek el a római hadsereg elől tizenegy barlangban a Júdeai-sivatagban, egy ősi település, Hirbet Kumrán közelében. 1947 és 1956 között 900 tekercset tártak fel, a dokumentumok bepillantást engednek a Jézus korabeli zsidó közösség és a korai keresztények életébe. A digitalizálás 2008-ban indult, s ennek köszönhetően „életre keltették” az évszázadok során elhalványult írásjeleket, s az eredeti szövegek mellett a fordítás is elérhető. Tavaly öt tekercs került a világhálóra. A digitális könyvtár Mózes V. Könyvével bővült, de feltették a világhálóra a Teremtés (Genézis) Könyvét is.

Élet Egyiptomban, majd Mózes vezetésével a kivonulás

Vájjágás
„És előlépett”- Júda, aki szenvedélyes védőbeszédet mond, az egyiptomi alkirályt (azaz Józsefet) hitszegéssel vádolva. S bár Benjáminnál találták meg az „ellopott” ezüstszerleget, felajánlja, hogy inkább őt tartsák fogva, mert az apja nem élne túl, ha legkisebb fiát is elvesztené. Ekkor József leleplezi kilétét testvérei előtt. Megnyugtattja őket, hogy minden I.ten terve szerint történt. Így juthatott Egyiptomba, s így menthet meg mindenkit az éhségtől, többek között apját és testvéreit is. Az Ő.való parancsa, hogy József családjá is Egyiptomba jusson. Meghívja apját és testvéreit, illetve azok háza népét. Csomagoljanak és telepedjenek le a számukra kijelölt Gósen földjén. Ott el lesznek látva mindennel. Jákob csak nehezen csatlakozik fiaihoz, 70 férfi asszonyaikkal, gyerekeikkel kel útra Egyiptmoba. Itt nagy tisztelet veszi ott körül Jákobot és népes családját.

Vájchi
És élt... Jákob 17 évet Egyiptom földjén. A 147 beteg apját József Menássét és Efrájimot kézen fogva látogatta meg. Jákob megáldotta József fiait, de nem születési sorrendben, Efrájimot helyezte Menásse elé. Jákob halálos ágyán megeskette Józsefet, hogy nem Egyiptomban temetik el, hanem a Machpéla barlangjában, ahol Ábrahám, Izsák, Sára, Rebeka, Lea is nyugszik. Ráchelt, mint az emlékezetes, a betlehemi út mentén temette el. Jákob megáldotta fiait is. Áldásában számba vette tetteiket és jövőjüket. Rubent méltatlannak találta az elsőszülöttség jogára és kötelességére, Simonnak és Lévinek nem bocsátotta meg a söchemi vérengzést. Júdát meleg szavakkal illette, s törzséből származtak később a királyok. Zvulun, a tenger embere

Kezdje tanulással a hetet!

Az i.tentisztelet után is folytatódik a hétfő esti program, aki teheti, maradjon, mert nagyjából 17:30-tól főrabbinck, dr. Frölich Róbert tart – többek között Misna - oktatást az érdeklődő uraknak a Talmud Tórában, a hölgyek szintén 17:30-tól Frölich Katival tanulhatnak a Dohány körzet irodájában (Síp u. 12 – I. emelet). Persze a jelenlevők minden más, a vallással kapcsolatos kérdéseikre is választ kaphatnak. Így a szokások, vagy éppen az éppen aktuális ünnepek kapcsán is faggathatják főrabbinckat.

lesz, Jisszáchár otthonülő, földjét művelő, Dán jogot szerez a népnek. Gád földje határ mentén terül el, védi az országot a támadóktól. Áser boldogot, szerencsét jelent, országrésze virágzó volt. Náftáli „kedves beszédet hallat”. „Termő fa csemetéje” József, akihez a szeretet hangján szól Jákob. Benjámin esetében harciasságára utalnak apja szavai.



Sőmajsz
A második könyv eredeti címe: Kivonulás Egyiptomból, görögül: Exodus. A könyv elején az Egyiptomban kezdetben megbecsült jákobi család sorsának fordulásáról olvasunk. A trónra kerülő új király „nem ismerte Józsefet”. Rabszolgamunkára fogta a hébereket, felépíttetett velük két nagyvárost, Pitomot és Ramseszt. Előbb a fiúk születés kori megölésére akarta rábírní a bábaasszonyokat, akik ezt megtagadták. Ezután parancsba adta a héber fiúgyermekmek Nilusba vetését. Jochebed, fiát gyékénykosárba tette, és a folyóra bízta. Amikor a fáraó lánya fűrődni ment, kihúzta a vízből. Innen a neve, Mózes, a vízből kihúzott. A fáraó udvarában felnőtt Mózes leütött és megölt egy rabszolgahajcsárt, majd Midjánba menekült. Itt a férfiak elkergették Jitró lányait, akik atyjuk nyáját akarták megitatni, de Mózes megvédte őket. A főember pedig feleségül adta hozzá Cipóra nevű lányát. Majd miközben Mózes apósa nyáját legeltette megjelent neki az Ő.való egy égő

csipkebokorban és felszólította, menjen Egyiptomba, vezesse ki onnan népet.

Voéró
Jelentése: „Megjelentem”. I.ten tudatja Mózeszel a tetragrammatont, az Ő négybetűs nevét, mely az örökkévalóságot szimbolizálja. Mózes visszatér Egyiptomba, és megkezdí küldetését, Izrael népének kiszabadítását. Elmegy testvérével, Áronnal, hogy a nép szabadságát követelje a Fáraótól, aki gúnyosan elutasítja őket. Az uralkodó makacsságát a tíz csapás törte meg. A víz vérré válása, békák, rovarok, vadállatok, dögvész, kiütés, jégeső, sáskajárás, sötétség, és az elsőszülöttek halála. Utóbbinak szörnyű hatása az álamgépezet összeomlásával, és lázadással fenyegetett, erre megnyitotta az uralkodó a szabadsulás kapuit Izrael gyermekei előtt. A szidra elbeszéli az első hét csapás történetét.

Baj
Jelentése: „Menj be”, mármint a Fáraóhoz, Egyiptom uralkodójához, hogy figyelmeztess, ha tovább makacsodik, következik a nyolcadik csapás, a sáskák. A keleti szél valóban a sáskák sokaságát hozta, elborítva az országot. A

tanácsnokok sem hallgattak tovább, azt javasolták, legyen, ahogy Mózes akarja. Mikor a nyugati szél elvitte a sáskákat, megkeményedett az uralkodó szíve és nem bocsátotta el Izraelt Egyiptomból. Majd jött a kilencedik csapás, a sötétség, amely csak Gósen földjét kímélte. A tizedik csapás bizonyult a legfájdalmasabbnak: az elsőszülöttek halála. A csapás előtt I.ten parancsba adja Izrael gyermekeinek, hogy bárány vérével jelöljék meg házaikat, amelyeket így elkerül a halál. A bárány vérének mai „leszármazottja” a mezüze, mely ott van a zsidó házak ajtaján. A kivonulás hónapja, Niszán lett, az első a hónapok között. A bárány pedig évszázadokon át megmaradt áldozati állatnak, melyet az Exodus évfordulóján levágtak, megsütöttek és elfogyasztottak. Az évforduló, az áldozati bárány és a tórai ünnep neve a halál elkerülésére utal: Pészách.

Szerda? Szidra!

Főrabbinck a hét közepére is szervezett programot a tanulni vágyó hittestvérek számára. Szerdánként a délutáni i.tentisztelet után, kb. 17.³⁰-tól az adott heti hetizsakaszokról beszél bővebben az érdeklődőknek. Tehát ha szerda, akkor SZIDRA!

I M A R E N D

Hétköznapi: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja novembertől 17.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.
Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima (novembertől): 17.⁰⁰-kor a Hősök Templomban.
Szombat reggeli ima a Hősök Templomban: Sachrisz: 9.³⁰
Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵
A péntek esti kiddust a Hevesi Sándor teremben tartjuk, míg a szombat délutáni sálesüdeszt továbbra is a Talmud-Tórában.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

2012. december 22.	15. ⁴⁵	2013. január 12.	16. ¹⁰
2012. december 29.	15. ⁵⁰	2013. január 19.	16. ¹⁵
2013. január 5.	16. ⁰⁰	2013. január 26.	16. ²⁵

www.dohany-zsinagoga.hu

Hokus-pokus a Zsidó Múzeumban

Újabb sorozattal kedveskedünk olvasóinknak, a következő hónapokban igyekszünk bemutatni a Magyar Zsidó Múzeumot, amely szerves része zsinagógánknak, s - főként nyáron – igen sokszor elsétálunk előtte. Bár vélhetően sokan jártak a múzeumban, a múltjáról kevesebben tudnak. Ezen szeretnénk változtatni, a jövőben megismertetjük Önöket a történelmével, illetve olvashatnak az állandó -, és az időszak kiállításokról is. Ezúttal egy új időszak kiállítást ajánlunk olvasóink figyelmébe.

November 29-én nyitotta meg Juhász Ferenc Kossuth-díjas költő Féner Tamás fotográfus Hokus-pokus című kiállítását. A művész az elmúlt két évben már harmadik alkalommal hozta el alkotásait a Zsidó Múzeumba. Sőt, öt éve is volt itt egy jelentős kiállítása, akkor egy kisebb időutazásra vitte a látogatókat, hiszen az első

képek még 1979-ben készültek, míg az utolsók az adott évben, s így mutatta be a régi budapesti gettó helyszíneit, ahol gyerekként átélte a vész-korszakot. Most egy másik „arcát” láthatjuk Féner Tamásnak, aki évek óta naplószerűen építi tájkép-sorozatát. A képek jelentős része Pákozdt –második



Vigyázzanak értékeikre vásárlás közben!

Először számunkban megígértük, hogy a jövőben a VII. kerületi kapitányság munkatársai egy-egy témát elemezve beszélnek arról, mire is érdemes odafigyelni biztonságunk érdekében. Bár már javában tart az év végi bevásárlási láz, még néhány napig rengeteg emberre számíthatunk a különböző üzletközpontokban és a tömegközlekedési eszközökön is.
– Az év vége utolsó néhány hete, illetve napja, s az akciók miatt olykor a következő év eleje is igen veszélyes bűnügyi szempontból, ezért ilyenkor fokozottan ügyeljünk értékeinkre – kezdte tanácsait Bogdán András alezredes, a VII. kerületi Rendőrkapitányság alosztályvezetője. – Ebben az időszakban jórészt lényegesen nagyobb összeget tartanak maguknál az emberek, sokkal többen vásárolnak, közlekednek. A vásárlás, válogatás elfoglalja a figyelmet, s ez megkönnyíti a december vámszedőinek dolgát. A hölgyek ne hátratulják a táskájukat, hanem mindig vegyék előre, vagy a hónuk alá, míg az urak ne a farzsebükbe helyezték a pénztárcát, mert egy véletlennek tűnő lökés közben kiemelhetik. Fontos, hogy a pénzünket mindig több helyen, elosztva tartsuk, lehetőleg a kabát alatti ruházatban! Ezekre vásárlás és tömegközlekedés közben figyeljünk. Sokan, sokszor elmondták, ám gyakori hiba, hogy sokan egy helyen tartják a bankkártyájukat, s annak PIN kódját!

Ha nem tudjuk, nem akarjuk megjegyezni a PIN kódot, alkalmazzunk egy apró trükköt, s még azzal sincs gondunk, hogy hova is tettük a cetlit, amire felírtuk a számot. Szinte mindenkinek van mobiltelefonja, egy kitalált névvel, telefonszámként mentsük el a PIN kódot.
– Vásárlás közben se a táskát, se a kabátokat ne tegyük őrizetlenül a kocsiba, mint ilyenkor becsap minket az időérzékünk, és amit pár másodpercenk hiszünk, a valóságban perceket is jelenthet – folytatta Bogdán András. – Ha autóval megyünk, a parkolóban semmit ne hagyjunk az utastérben. Gyakori probléma, hogy sokan látható helyen hagyják a laptopot, a GPS-t, s ezzel csalogatják a gépkocsi-feltörőket. Nem elég, ha valaki elteszi a „térképbankot”, közben a tapadókorongot otthagyja a szélvédőn, mert az is tette hívja a bűnözőket, és akkor végignézik a szokott dugihelyeket, a kesztyűtartót, ülés alatti részt. Hiába nincs a szerkezet a kocsiban, mégis jelentős lehet a kár, hiszen az esetleg betört ablakot is ki kell cserélni. Már az indulás előtt tegyük el értékeinket, ne a parkolóban kezdjünk rámolni, mert kifigyelhetik. Ha végeztünk a vásárlással, még mindig legyünk éberek! Sokan az utastérbe teszik a táskát, miközben a csomagtartóba pakolnak, ami szintén elveszi figyelmet, és ekkor is történhet baj. Óvatosan fogadjuk, ha valaki váratlanul felbukkan és



otthona – környékén készült. A hozzájuk rendelt szövegek, idézetek megkísérlik érzékeltetni, hogy az elsődleges látvány mögött egyfajta személyes összegzés is van, annak a felismerése, hogy bár talán már látszik az út vége, még józan fejjel lehet beszélni róla. A látogató szemlélő ezzel közelebb kerül a művekhez, a művész maga vezeti. A tájképek sorát portrék szakítják meg. A fotóművész a hetvenes évek óta minden kiállítását valamilyen program megvalósításának szánta. Itt a program a tájképek bemutatta ország lakóinak egy csoportját mutatja, hangulati egységben a tájak sugározta életérzéssel.

A tárlatot 2013. február 13-ig lehet megnézni, hétfőtől csütörtökig 10:00-16:00-ig míg pénteken 10:00-14:00-ig. sch

segítene a rámolásban, vagy a gumink állapotát mutatná. Ezek is mind a figyelmünk elterelésének részei lehetnek. Higgyék el, rengeteg kellemetlenségtől, bosszúságtól óvhatják meg magukat, ha megteszik ezeket az óvintézkedéseket. (schiller)



Emlékezzünk a régiekről- A jó lelkű fogaskerék

Új sorozatunkban azokat a templomjáró társainkat szeretnénk bemutatni, akik sajnos már nincsenek már közöttünk. Sok arc, sok személyes történet még közöttünk él, de fontos, hogy az emléküik, emlékezetük soha se múljon el. Bemutatott nagyjaink között lesznek híres rabbik, kántorok, elöljárók, és lesznek hétköznapi kis-nagy emberek, akik meghatározó személyiségei voltak templomkörzetünknek.

Ezúttal az 1927. augusztus 8-án, Nyíregyházán, modern vallásos családba született Fogarasi (Friedmann) Györgyöt (Hájim Hers ben Májer Zeév) mutatjuk be. Öt évvel idősebb bátyjával együtt a híres Bernsteint Béla rabbi tanította a vallás alapjaira. A harmincas évek végén Budapestre költözött a család, ez, mint később kiderült, az életüket mentette meg, mivel a vészkorszakban a nyíregyházi zsidók jelentős részét (is) a deportálás után megölték a lágerekben. Sajnos csak kevesen jöttek haza a felszabadulás után. Gyuri bácsi édesapja szabó volt, ahol kitanulhatta a szabósegéd szakmát is. A háború kitörése a családot is elérte. Szeretett testvére munkaszolgálatba került, ő maga és a szülők pedig a budapesti gettóba kényszerültek. Az akkor kamasz fiatalember betegeket és halottakat szállított a gettó területén. Bátyja, akit vittek a front felé,

senki sem emlékszik rá, hogy a Fogarasi család sokáig a Dob utca 60-ban lakott, és csak onnan költöztek át a Dohány utcába. Ameddig a Dob utcában laktak, Gyuri bácsi és az édesanyja az Akácfa utcába jártak rendszeresen imaházba. Ezt az imaházat a szintén jól ismert Várnai fiúk édesanyja, Edit néni Zcl. vezette. Az imaház megszűnését követően Gyuri bácsi a Kazinczy utcai templomba járt imádkozni, de a költözködésük után és Ibi néni régi kötődése miatt a Dohány-Hősök lett számukra a legfontosabb zsinagóga a budapesti választék közül. Az évek múlásával az akkori rabbi, Salgó László felfigyelt a hitélethez hű, agilis házaspárra és felkérte a körzet életének aktívabb tevékenységének szervezésére. Így lett Gyuri bácsiból elöljárósági tag, majd a kultúráért is felelős elöljáró (több emlékezetes, sikeres chanukkai rendezvény is nevéhez fűződött, pl. Hofi Géza,

csak annyi hozzáfűzni valója volt, hogy „csak beteg ne legyen...”. Sajnos 1994. novemberében súlyos betegséget kapott, amit az orvostudomány már nem tudott visszafordítani. Kórházba vonulása előtt még megcsókolta a bejáratí ajtón a mezűzét, bízva a közeli gyógyulásában. Hosszú betegeskedés után december 19-én visszaadta lelkét az Ő.valónak. A nyári zsinagógái nyüzsgésből is hiányzik a „minden nyelven beszélő” jellegzetes stílusú úriember, a templomi programok motorja. Felesége Ibi néni azóta is siratja őt, minden percében vele van. Szelleme, többi barátjával, és a többi fontos előttünk járókkal ott maradt a zsinagógák falai között, láthatatlanul mutatva a helyes utat az utánuk következők számára.

Izsák Gábor



leugrott a vonatról és a háború végéig bujkált. Eközben a Nyíregyházán tartózkodó rokonságot az utolsó szálíg elhurcolták és megölték... A háborút követően Gyuri bácsi konfekció tan-szabásznak tanult, majd nagy irányt váltva a KFKI-hoz került, mint anyagbeszerző. A kora ötvenes években ugyan megházasodott, és született két fia, viszont a házassága nem sikerült túl jól, így elvált akkori feleségétől. 1964-ben egy orkáknabát vásárlás során ismerkedett meg a Divatcsarnokban dolgozó pénztáros kisasszonnyal, későbbi imádott feleségével, Ibolyával. Még ebben az évben örök hűséget fogadtak egymásnak. Gyermeük nem született, de szerelmük 30 évig, mosolyszünet nélkül megmaradt. Most nézzük meg, milyen kapcsolat fűzte a körzethez Fogarasi Györgyöt. Szinte

Béres Ilona vagy Korda György vendégszereplései az ő és feleségének munkájának volt az eredménye). Később az akkori elnök, Reich Ferenc felkérte helyettesének. Ebben az időben még a Kecskeméti utcában vezetett egy kis illatszerboltot, de az élet úgy hozta, hogy a Síp utcában évek óta kihasználatlan egykori JOINT raktárt átalakították bolthe-lységgé, és lehetősége nyílt egy zsidó kegyserboltot nyitni, ami abban az időben egyedülálló dolog volt. Így egyre szorosabbá vált a körzet és a Fogarasi család kapcsolata is. A mindig elegáns, talpig úriember, nemcsak öltözködésében volt választékos, de modorában is. Mindenki tisztelte, szerette, adakozó természetű volt és igazi jó zsidó ember. Ha valaki társaságában egy másik emberre rosszat mondott, neki

Támogassa Alapítványunkat CD vásárlással

Korlátozott számban még kaphatóak, a Dohány utcai zsinagóga 150. „születésnapjára” készült CD-k. A képeken is látható lemezeken főkántorunk, Fekete László énekel néhány fontosabb imánkat. A dupla CD (Békesség hajléka) 1600 forintba, míg a szimpla (És felharsan a nagy sófár) 1100 forintba kerül (az árak már tartalmazzák az ÁFA-t is). A befolyt összeggel a Dohány utcai zsinagóga Alapítványának működését támogatják. Érdeklődni és vásárolni a Síp utcában az I. emeleti irodában lehet, Oláh Ibolyát kell keresni.

Gyertyagyújtás és ünnep a Dohányban

Szombati sálesüdeszt követő gyertyagyújtással kezdődött és ért zárult az idei chanukkai időszak. A kettő között, vasárnap a Goldmark-teremben tartotta a Dohány körzet a szokásos Chanukka ünnepségét több fellépővel. Majd ötvenen gyűltünk össze, szinte dugig telt a Wesselényi utcai Talmud-Tóra szombaton (december 8-án), Chanukka első estéjén. A többség már kora délután megjelent és részt vett a sálesüdeszen, melyen ismét ízletes sóletet fogyaszthatott. Az ima után főrabbink, dr. Frölich Róbert meggyújtotta az első chanukkai gyertyát, miközben elmond-

Ajándék az időseknek

Chanukka alkalmából a Dohány körzet nőcsoportjának tagjai egy kis csomagot állítottak össze és adták át kile idős tagjainak. Továbbá átnyújtották ajándékukat a Hermann Lipót klub nyolcvan tagjának is, akik nagyon örültek a meglepetésnek.



tuk az ünnepi áldást. S persze – ahogy ilyenkor „illik” – együtt énekel-tük el a Máoz Tzur-t is. De még nem ért véget a közös este! Átvonultunk a Dohány zsinagóga elé, s az ott felállított chanukijában is felvillant az első lámpa. Kedélyes beszélgetés közben fogyasztottuk a hűvös időben a forró teát és a szokásos chanukkai fánkot. Köszönet Frölich Katinak és Fülöp Ildinek. No és Mátrai Lászlónak, aki zongorajátékával növelte a jó hangulatot. Másnap délután a Goldmark-terembe szervezett program is rengeteg érdeklődőt vonzott, s a későn érkezők már csak nehezen találtak ülőhelyet. A közös imát követően a Dohány kórusa lépett a színpadra, s énekük közben főkántorunk, Fekete László gyújtotta meg a gyertyákat. Főrabbink beszélt Chanukka csodájáról, arról, hogy az első gyertya az örök zsidó optimizmust jelképezi, míg az asznapi második egyfajta üzenet a jövőből. Mátrai László ezúttal népesebb közönség előtt ült a billentyűk mögé



és bizonyította, miért is számított egykoron Budapest egyik legjobb bárzongoristájának kántorunkat, Szilágyi Gábort kísérte. Majd Lisznyai Mária zongorázott és Fekete László énekel. A szünetben mindenki csillapíthatta éhségét és az ünnephez illően, lelkesen majszolhatott fánkot – természetesen lekvárral. Eközben akadt,

aki arról beszélt, hogy a sok mosolygó zsidó miatt szinte a régi OMIKE-estek egyikén érzi magát. A második részben Beregi Péter és Heller Tamás szórakoztatta a publikumot. Természetesen az elmaradhatatlan Hacsek és Sajó beszélgetése sem maradhatott ki a poénparádéból.

sch



Chanukka Velencében



Zsinagógák a nagyvilágból - Szaloniki

Képeslapok – képes történelem XII.

Január óta új sorozattal kedveskedünk olvasóinknak. Egy majdnem 1400 darabból álló, egyedi magángyűjteményt teszünk „közkinccsé”, és hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, kuriózumokkal, érdekességekkel. A gyűjtemény többnyire az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve a zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal és üdvözlétekkel foglalkozó lapokat tartalmazza. Az isztambuli út után az új megállónk Szaloniki, Görögország második legnagyobb városa, Közép-Makedónia székhelye.

Egyes szentíratok szerint hellenizált zsidók már az időszámítás előtt 52-ben éltek a városban. Egy beszámoló azt írta, 1170-ben 500-an tartoztak a közösséghez. A későbbi évszázadokban olasz és más askenázi zsidók csatlakoztak hozzájuk. Bár régészeti leletek bizonyították hogy a bizánci időkben is éltek zsidók a környéken, komolyabb nyomot nem hagytak maguk után. 1430-tól, az oszmán hatalom kezdetén még kicsi volt a zsidó lakosság lélekszáma. Azonban 1492-ben a spanyol uralkodók zsidóellenessége, és a zsidók kiutasítása magával hozta, hogy az ott élő diaszpóra zsidói elindultak új hazát keresni. Többen

az oszmán birodalom zsidókkal szembeni toleranciája okán Törökországban, vagy Görögországban telepedtek le. Az újonnan érkezettek szervezett formában éltek és gyakorolták vallásukat. Az oktatásra nagy hangsúlyt fektettek, Talmud Tóra dolgozott az ifjúság oktatásán, míg a nagyobbakat yeshiva is várta. Több száz diák járt az intézményekbe, de a zsidó tanulmányokon kívül más tárgyakat is tanultak, nyelveket (latin, arab), orvostudományt, csillagászatot és természettudományokat. Szaloniki yeshivája méltán vívta ki a környékbeli zsidó közösségek elismertségét! Szerzte a világból akadtak látogatók, akik felkeresték az iskolákat. A későbbi amszterdami és veleneci rabbi is ezekből került ki! A város zsidói között ismeretlen fogalom volt az írástudatlanság!

A zsidó populáció többsége a kereskedelemben dolgozott, de akadtak halászos és teherhordók is a kikötőkben. Nagy részük a tengeri útjai során alakított ki kereskedelmi kapcsolatokat a környező országokban. Fő kereskedelmi termékük a gyapjú volt, de jelentős eredményt értek el a hajóépítés terén is. A világhandkereskedelmi válság elérte a várost, így gyakoribb lettek a zsidóellenes mozdalmak. Több területen, mint pl. orvoslás és fordítók, a zsidókat felváltották az örmények és a görögök.

A későbbi századokban szefárd zsidóknál elterjedtté vált a messiás megváltói gondolatvilága. Ebből a gondolatíságból táplálkozott a híres rabbi Sabbatai Cvi, aki Smyrnából menekült Szalonikibe. Kabbalistaként és tudósként vált ismertté. A XVII. században újabb bevándorlók érkeztek, Smyrnából (Izmírből). A XIX. század második felétől újabb fejezet nyílt a görög zsidók életében, többen is magasra jutottak a társadalmi ranglétrán – főként az oktatásügyben, az ipari és üzleti életben. Mások megmaradtak alázatos utcai árusoknak, akik limonádét árúsítottak a melegben tikkadóknak. Az 1880-as években elindult iparosítás újabb társadalmi kasztokat hozott létre, s a zsidó-

ságon belül is elindult egy új folyamat. Egy olasz származású család, az Allatini testvérek vezették a leghíresebb zsidó vállalkozási csoportot. Az iparosodással kialakult a munkásosztály, azaz a proletariátus is, amelynek életkörülményei egyre távolabb sodorták őket a vallástól.

Az 1912-es balkáni-, majd az I. világháborúban több oldalon, több zsidónak kellett egymás puszkacsövéllel szembenéznie. A pogromok és az egymás elleni erőszak kiküszöbölése miatt is jó kiútnak tűnt a korai cionizmus, amelynek célja az volt, hogy a lakatlan „ős-új hazába” visszajuttassa a zsidókat. 1922-ben betiltották a vasárnapi munkanapot, helyette kötelezővé tették a szombatit. Így a vallásos zsidókat választól elé állították, szombatot tartottak, vagy elveszítették jövedelmüket. A környező országokban tomboló zsidóellenesség, mint a lepra terjedt, és Szalonikit sem kímélte. A kommunizmust, cionizmust előszeretettel mosták össze, és tekintették a zsidók bűnének. 1931-ben előfordult, hogy egy teljes zsidó negyedét felgyújtottak és lett hajléktalan 500 család, nem beszélve a halálos áldozatokról. 1936-ban Ioannis Metaxas diktátor vette át a hatalmat, aki szimpatizált a helyi zsidókkal 1940. október 28-án olasz csapatok szállták meg Görögországot. A görög katonai ellenállás egyik színfoltja volt a Cohen Zászlóalj, mely jórészt zsidókból állt. A náci uralom alatt eleinte mentesültek a nürnbergi törvények alól a Szalonikiben élő zsidók, azonban 1941. május 17-én a Gestapo letartóztatta a város főabbiját Zvi Koretset, akit egy Bécs közeli koncentrációs táborba hurcoltak. 1941 és 1942 között a város lakosságát éhínség tizedelte. Egyes becslések szerint naponta 50-60 zsidó halt éhen. A helyi zsidókat munkaszolgálatra kényszerítették, egyeseket váltságdíjért akartak szabadon engedni, többségüket Auschwitz II–Birkenaubá deportálták, kb. 54 000 szefárd zsidó lelte halálát a haláltáborban, így a város zsidóságának 98%-a elpusztult. Ehhez hasonló zsidó veszteségre csak Lengyelországban akadt példa. Manapság mintegy 1300 zsidó él a városban, így a második legnagyobb zsidó közösség Athén után a Szaloniki közösség.

Izsák Gábor



SALONIQUE. — Synagogue des Italiens.



A Blogger Séf ajánlata

www.izrael-kulturaja.blogspot.com

Sharon Asher

Jó étvágyat kívánunk!



Sült paradicsomleves

Hozzávalók: a sütéshez: 1 kg paradicsom, 3 gerezd fokhagyma, olívaolaj, 1 csipet só, frissen őrölt bors, 2 db hagyma apróra vágva, egy csipet oregánó,

2 tk. cukor, 20 dkg paradicsom paszta, 5 dl víz

Elkészítés:

A paradicsomot felszeleteljük, olívaolajjal meglocsolva 200 fokos sütőben sütjük fél óráig. Vigyázzunk arra, hogy ne égjen meg, időnként átforgatjuk. Ha elkészült kivesszük, és hűlni hagyjuk. A fokhagymát megpucoljuk, és a paradicsomhoz tesszük. A hagymát olajon megfuttatjuk, és a paradicsommal együtt turmixban pépesítjük. Majd fel tesszük főni az oregánóval, cukorral, pasztával, illetve a vízzel együtt. Húszerpencig fedő alatt főzzük. Pirított krutonnal tálaljuk.



Töltött csirke

Hozzávalók: 1 egész csirke, só, bors, majoranna, 2-3 vöröshagyma **A töltelékhez:** 3 db zsemle, 1 szép, nagy fej vöröshagyma, 1 egész tojás,

1 csokor petrezselyem, csipet só, bors, majoranna, 20 dkg csirkemáj **Elkészítés:** A megüstítőt csirke hasüregét besózzuk, borsozzuk, majoránnázzuk. A töltelékhez beáztatunk három zsemlet, a vöröshagymát apróra vágjuk, megdinszteljük, a petrezselymet felaprítjuk. Kinyomkodjuk a zsemleket, ráitűnk egy tojást, hozzáadjuk a dinsztelt hagymát, májat, csipetnyi sót, borsot, majoránnát és a petrezselymet. A töltelék, és a csirke bőre alá és a hasüregébe töltjük. A tepsié fél deci vizet öntünk, betesszük a csirkét, mellé 2-3 fej karikára vágott vöröshagymát szórunk. Alufóliával lefedve előmelegített sütőben 1 órán át sütjük, majd fólia nélkül még fél órát. Időnként locsoljuk meg a saját szaftjával.



Grízes tészta

Hozzávalók: kb 25 dkg tészta (rövidmetélt), 1-2 ek olaj, 6-8 dkg búzadara, csipetnyi só, Tálaláshoz: porcukor, lekvár

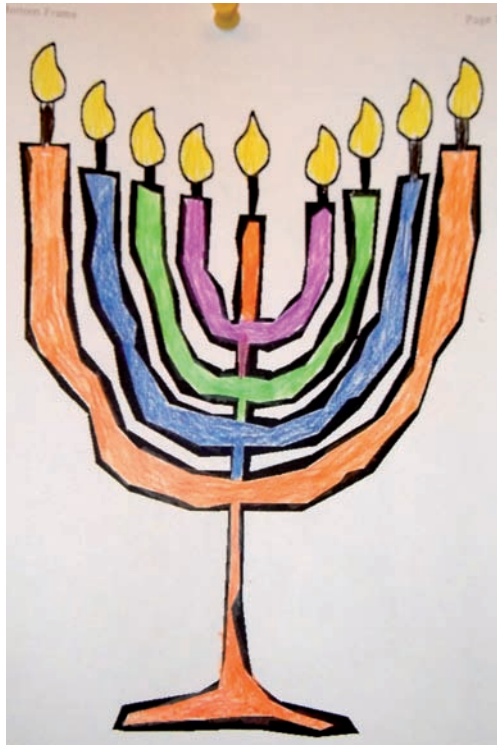
Elkészítés: A vizet fel tesszük formi, majd ha forr, akkor tesszük bele olajat, sőt és a tésztát. Közben egy serpenyőben felforrósítjuk az olajat, és beleszórjuk a búzadarát. Állandó kevergetés mellett aranybarnára pirítjuk. Ezután felöntjük 1 dl meleg vízzel (vigyázat, nagyon fog gőzölgöni). Alaposan elkeverjük, és elárjuk alatta a hőt. Időközönként megkeverjük, de hagyjuk, hogy tovább párolódjon. A megfőtt tésztát leszűrjük, és a darába tesszük, alaposan átforgatjuk, hogy mindenhol egyenletesen betakarják a kis grízszemek, majd rövid ideig átmelegítjük. Porcukorral megszórjuk, lekvárt tesszünk rá, és azonnal tálaljuk.

Gyerkekek Talmud-Tórában

Vasárnap délutánonként, négy órától még mindig a gyerekek vehetik birtokba a Wesselényi utcai Talmud-Tórá. Továbbra is Szilágyi Judit vezeti be a kicsiket játékosan a zsidó szokások, hagyományok, ünnepek rejtelmeibe. Rajzolnak, énekelnek a kis lurkók, és közben számtalan érdekességet tanulhatnak. Ezen kívül zenét hallgatnak, és rengeteget nevetnek. No és lelkesen sütiznek.

Az elmúlt hetekben természetesen Chanukka ünnepe állt a középpontban, de szokás szerint az aktuális hetiszakaszokkal, így mostanában az ősapák és ősanák történeteivel ismerkedhettek. Minden alkalommal sokat beszéltek a szombati hagyományokról, szertartásokról.

Ha mindez kíváncsivá tette, Ön is vigye el gyermekét, unokáját a vasárnapi programokra. A szervezők minden érdeklődőt szeretettel várnak, akár 4 éves kortól, 12 évesig.



SZERKESSE A PESTI SÓLETET!

Eltelt egy újabb esztendő - a Dohány utcai zsinagóga lapja, a Pesti Sólet életében is. Most szeretnénk Önöket is bevonni az újság készítésébe. Kérjük, írja meg véleményét, akár a megszokott rovatokról is, melyiket kedveli, milyen új rovatot látna szívesen, kiről, miről olvasna. S ha a fiókja mélyén, a számítógépében már-már elfeledve akad saját kézirata, melyet megosztana másokkal, itt a lehetőség.

Szóljon gyermekének, unokájának is!

Észrevételeiket a

pestisolet@dohany-zsinagoga.hu email címen várjuk, de küldhetnek levelet is a Dohány körzet részére, a Síp utcába.

Segítségüket előre is köszönjük.

Küldjön egy receptet!

Immár több mint, két éve olvashatják lapunkban a „bloggerséf”, azaz Sharon Aser menüit. A visszajelzésekből tudjuk, hogy sokan elkészítették azok közül néhányat, vagy egy-egy ötletet kaptak innen. Az elmúlt időben akadt, aki jelezte, hogy szívesen megosztaná kedvenc ételeit, receptjeit. Nos, jövő hónaptól/évtől kicsit változtatnánk a rovaton, megszokott főszakácsunk mellett szeretnénk lehetőséget adni arra, hogy más is „beálljon a konyhába” és a Pesti Sólet séfje lehessen. Kérjük, küldjön Ön is egy menüsört (leves, főétel, desszert) képekkel!

A recepteket a pestisolet@dohany-zsinagoga.hu email címen várjuk, de küldhetnek levelet is a Dohány körzet részére, a Síp utcába.

Hirdessen lapunkban!

Januártól a Pesti Sóletben is elhelyezheti apróhirdetését. Kereshet, kínálhat állást, albérletet, ajánlhatja szolgáltatásait, eladhat. Vagy amit éppen szeretne. Az apróhirdetések díja, szavanként: 80 forint. Más típusú hirdetés esetén külön megállapodást kötünk. Hirdetési szövegét a pestisolet@dohany-zsinagoga.hu email címre küldje el, minden hónap 10. napjáig.

LAKÁS ELADÓ

Klauzál téren zárt folyosós házban tulajdonostól eladó egy I. emeleti 73 nm²-es 2 szobás összkomfortos lakás. Érdeklődni: Balogné, 06 (45)435-352 vagy: 06 20 385-9494.